Objawienie Jezusa Chrystusa

1. Tytuł
2. Autor
3. Adresaci, miejsce i sytuacja
4. Data
5. Kanoniczność
6. Apokaliptyka
7. Teologia
8. Treść i cel
9. Związek ze ST i symbolika
10. Szkoły interpretacji
11. Struktura i podział
12. Ogólny podział
13. Struktura: ciągłość i równoległość
14. Równoległość na przykładzie 5 serii wizji
15. Szczegółowy podział
16. Możliwa budowa Objawienia
17. (Nie)święta trójca, rozdziały 12-14
18. Chrystus i Jego imiona w Objawieniu
19. Początek i koniec – Mojżesz i Jan
20. Wykorzystane komentarze

Zabity Baranek,
lew z Judy
i smok

Księga, która czyni szczęśliwym
Kto jest godzien uwielbienia?
Kto jest Królem świata?
Pan, który powraca
Nadzieja dla zboru
Triumf Baranka
Co wkrótce się stanie
Powrót Króla
Pociecha dla zboru
Cel wszystkich rzeczy

Proroctwo nie służy spekulacji,
lecz motywacji!

Objawienie zostało dane, by odsłaniać!

1. Tytuł

Tytułem księgi są jej pierwsze trzy słowa: Objawienie Jezusa Chrystusa. Po grecku objawienie to „apokalypsis". Oznacza to zdjęcie zasłony czy okrycia, a więc „odsłonięcie". Może się to dokonać tylko przez samego Jezusa Chrystusa. I jest to także odsłonięcie prawdy o Jezusie Chrystusie, o tym, kim jest, czego dokonał i czego dokona.

Wielu nie ceniło tej księgi tak jak innych ksiąg biblijnych, bo wydawała im się ciemna i ukryta. Tymczasem zamiar Objawienia (odtąd w skrócie: O.) jest odwrotny, mianowicie odsłonięcie, oświecenie i zachęta dla tego, kto czyta (nie tylko dla tego, kto rozumie), i kto go strzeże, tj. trzyma się go i je wypełnia (1,3). O. nie jest dla „ciekawskich", lecz dla „sług"!

2. Autor

Przedstawia się jako Jan, brat i współuczestnik w ucisku (1,4.9, 22,8). Ale niewiele „objawia" o sobie samym. Kto inny niż Jan, uczeń Jezusa i apostoł, mógłby tak naturalnie przedstawić się zborom? Justyn Męczennik (100-165 po Chr.) i Ireneusz (115-202) potwierdzają, że autorem jest Jan, uczeń i apostoł Jezusa.

Ale już wcześnie podawano to w wątpliwość, bo styl i język O. oraz Ewangelii i listów miały być tak różne. Mimo różnic są też zgodności. Różnice te nie muszą koniecznie dowodzić, że to nie ten sam autor.

Jan znaczy „Bóg jest łaskawym dawcą". Jezus nazywa go wraz z jego bratem Jakubem „synami gromu" (Mar 3,17). Oba znaczenia w pełni dochodzą do głosu w jego pismach.

Jan żył długo, pod koniec prawdopodobnie w Efezie, po śmierci Pawła. Czy Jan poniósł śmierć męczeńską, czy w podeszłym wieku zmarł śmiercią „naturalną", nie zostało udowodnione. Tradycja mówi o mękach, gdy w Rzymie zanurzono go we wrzącym oleju, co miał jednak przeżyć bez szwanku, a następnie został zesłany na wyspę Patmos na Morzu Egejskim. Stamtąd wrócił do Efezu.

3. Adresaci, miejsce i sytuacja

Są to siedem zborów lokalnych w Azji Mniejszej (rozdz. 2+3). Można by zapytać, czy każdy zbór otrzymał kompletny odpis całego O., czy tylko skierowany do niego list.

Adresaci byli, podobnie jak Jan, ludźmi, którzy po części doznawali prześladowań i trudności oraz musieli walczyć z fałszywymi naukami i wpływami z pogaństwa (gnoza) i z judaizmu. Nawet jeśli prześladowania przychodziły falami i nie zawsze i nie wszędzie były tak samo silne, to w I i II wieku wyraźnie widać zdystansowaną atmosferę między państwem a Kościołem.

Mówi się, że żaden list NT nie był wtedy czytany tak gorliwie jak O., bo przemawiał do serca zboru, by go pocieszyć i dodać mu odwagi. To zachęca nas, bo także my możemy doświadczyć wielkiego błogosławieństwa przez gorliwe czytanie tego listu.

Z Patmos, gdzie O. zostało napisane, trafiło ono do siedmiu zborów i było przenoszone przez jednego lub kilku posłańców zwykłymi drogami tamtych czasów.

4. Data

Co do daty napisania najdłuższego listu NT istnieją dwa poglądy. Wczesne datowanie umieszcza go w czasie panowania Nerona (54-68). Ponieważ Jan ma zmierzyć świątynię w Jerozolimie, musiałoby to być przed jej zburzeniem w roku 70.

Więcej komentatorów umieszcza datę wyraźnie później, w czasie panowania Domicjana (81-96), na przykład Ireneusz, który był uczniem Polikarpa, a ten z kolei był uczniem Jana. Domicjan był pierwszym cesarzem z kultem cesarza, w którym kazał czcić siebie jako Pana i Boga (Dominus et Deus). Kultowi cesarza Jan przeciwstawia prawdziwe uwielbienie żywego Boga i Baranka.

Data napisania ma też związek ze szkołą interpretacji, która wykłada O. Dlatego wczesne datowanie logicznie preferują preteryści, a także postmilenaryści.

5. Kanoniczność

W kanonie NT, liczącym razem 27 ksiąg i listów, O. słusznie stoi na ostatnim miejscu. Jako jedyna prorocza księga NT zajmuje się tym, co z punktu widzenia czasu napisania leży w przyszłości.

Autentyczność O., jego apostolskie autorstwo, a tym samym natchnienie, stosunkowo wcześnie (druga połowa II wieku) sprawiły, że miało ono uznane miejsce w kanonie NT, czemu może sprzyjało szybkie rozpowszechnienie w siedmiu zborach. Z drugiej strony – w Kościele wschodnim – trwało to aż do XII wieku, zanim uznano O. Główne wątpliwości wynikały z założenia, że O. ma innego (nieznanego lub niepotwierdzonego) autora niż Ewangelia Jana. Styl językowy jest, jak powszechnie przyznano, różny i mógłby nasuwać przypuszczenie o różnych autorach. Różnicę językową mogą wyjaśnić różne powody: Jan mówił po aramejsku i napisał O. wcześnie, w przeciwieństwie do Ewangelii, którą napisał „lepszą" greką. Albo miał pisarza, który dobrze znał grekę albo był Grekiem i wygładzał język Jana. Inny styl Objawienia jest zamierzony, a różnice ze względu na „apokaliptykę" są celowe.

6. Apokaliptyka

Niebiblijna i żydowska apokaliptyka to styl pisarski czy literacki, który od II wieku przed Chr. do II wieku po Chr. był w judaizmie rozpowszechniony i lubiany. Pisma te posługiwały się obrazami i symbolami, istotami niebiańskimi i mrocznymi, i rozumiały siebie jako zachętę na trudne czasy przez zapowiedź lepszych czasów. Autor posługiwał się pseudonimem (Henoch, Abraham, Baruch, Ezdrasz i in.).

Bez wątpienia można stwierdzić pewną zgodność. Styl literacki tego natchnionego listu jest apokaliptyczny i był dla czytelników czymś znanym albo zwyczajnym. Różnice wobec żydowskiej apokaliptyki są jednak zbyt duże, by umieszczać tam także O.: autor daje się poznać i powołuje się na Jezusa Chrystusa jako źródło odsłonięcia. Jego treść jest jedyna w swoim rodzaju. Nie jest żydowska, lecz chrześcijańska. Apokaliptyka tej księgi jest związana z osobą Pana Jezusa Chrystusa.

7. Teologia

Teologia O. jest inna niż ta, którą mamy w pozostałych listach, nawet u Jana, czy u Pawła i Piotra. W O. jest to teologia wizualna, teologia widzenia. Słuchacz zostaje porwany w burzę, w ogień, w trzęsienia ziemi, w ból, w bluźnierstwo i szał. Teologia O. opiera się na nauce NT, ale zwłaszcza w wizjach na ST. O. bezpośrednio nawiązuje do symboliki ST i prowadzi ją aż do dopełnienia.

8. Treść i cel

Zbawienie Boże nie jest tylko sprawą osobistą, indywidualną. O. odsłania suwerenny plan Boga, by przez swojego Syna, Jezusa Chrystusa, ponownie objąć w posiadanie i „odzyskać" ziemię (kosmos). O. prowadzi aż do dopełnienia Jego planu w nowym stworzeniu. Droga do tego celu jest w O. opisana jak w żadnym innym liście NT. Mimo to O. nie zawiera szczegółowego „rozkładu jazdy czasów ostatecznych".

Cel O. dla czytelnika, dla wierzącego, ono samo nazywa: sprawiedliwy ma być i postępować jeszcze bardziej sprawiedliwie, a święty ma stawać się (w mowie i czynach) jeszcze świętszy (22,11).

Celem księgi jest pociecha i zachęta. O. zapewnia nas, że tron Boży stoi mocno, że Bóg na nim zasiada, że tron nie milczy i ma plan. Bóg stamtąd potężnie i skutecznie wkracza w bieg świata, by położyć kres grzechowi i niesprawiedliwości i ukarać grzesznika. Na pytanie: „Czy zawsze tak będzie?" O. odpowiada z ufnością: Nie! Bóg i Baranek zwyciężą. Aż do ukazania się Pana nie będzie to jednak wyglądało na zwycięstwo chrześcijan, lecz na porażkę, bo wielu umrze jako męczennicy. Ale ich umieranie jest ich zwycięstwem, tak jak Baranek zwyciężył przez swoją śmierć.

To spojrzenie w przyszłość i objawienie Syna Bożego przez ten list prowadzi cierpiący teraz zbór do uwielbienia Boga i Baranka. Na tym polega wielka różnica: mieszkańcy ziemi oddają pokłon bożkom, chrześcijanie Barankowi.

9. Związek ze ST i symbolika

Objawienie ma sens tylko w świetle ST. W O. jest ponad 500 odniesień do całego ST (ale żadnego bezpośredniego cytatu). Najczęściej Jan nawiązuje do Księgi Daniela, Izajasza i Ezechiela, a także do 2 Księgi Mojżeszowej.

Symboliczny język O. jest wyraźny i opiera się w dużej mierze – ale nie tylko – na ST.

- Symbole, które można wyjaśnić na podstawie innych ksiąg biblijnych
- Symbole, które są wyjaśnione w samym O.
- Symbole, które można wyjaśnić z kontekstu O.
- Symbole, które można wyjaśnić na podstawie innych (czy zewnętrznych) źródeł

10. Szkoły interpretacji

W ciągu dziejów Kościoła wykrystalizowały się różne sposoby patrzenia na O. Dlatego dziś można mówić o szkołach interpretacji. Różnią się one zasadniczo w czasowym umiejscowieniu spraw i wydarzeń, o których pisze Jan. Podobnie, a także w następstwie tego, są różnice w wykładzie symboli. Ten wykład musi być powściągliwy i ostrożny, bo przy niektórych brakuje nam możliwości, by mieć stuprocentową pewność co do ich znaczenia.

- *Interpretacja preterystyczna* (współczesna autorowi): proroctwa wypełniły się już w czasach Jana. Np. bestia i liczba 666 wypełniły się w osobie Nerona.
- *Interpretacja historyczna*: wypełnienia proroctw szuka się i interpretuje je w ciągu całych dziejów Kościoła (np. Luter, inni reformatorzy, Isaac Newton).
- *Interpretacja futurystyczna* (dotycząca końca historii): większość proroctw z punktu widzenia Jana i z naszego punktu widzenia w roku 2012 dopiero się wypełni, w czasie tuż przed tym, jak Chrystus

powróci widzialnie dla wszystkich ludzi (np. J.N. Darby, C.I. Scofield, Walvoord, Ryrie, Hal Lindsay, przede wszystkim pogląd dyspensacjonalizmu).

- *Interpretacja idealistyczna* (ponadhistoryczna): proroctwa nie opisują wydarzeń historycznych, lecz w szczególny sposób wciąż na nowo wyrażają, że Bóg zwycięży złego i zło.
- *Interpretacja w świetle historii zbawienia*: ta interpretacja nie wiąże się z jednym modelem, lecz próbuje wykładać każdy tekst w taki sposób, który najlepiej do niego pasuje. Tak w tym sposobie interpretacji stosuje się wszystkie cztery wcześniejsze metody, bez niewolniczego przywiązania do jednego modelu (T. Zahn, O. Cullmann, G.E. Ladd). W gruncie rzeczy historię widzi się od jej celu: przyjście Chrystusa jest przyszłym punktem zwrotnym, który kończy to, co stare, i rozpoczyna to, co nowe.

Dla kompletności obok poszczególnych szkół interpretacji trzeba jeszcze wspomnieć różne poglądy na Królestwo Tysiącletnie, które z kolei pozostają w związku z wyżej wymienionymi szkołami interpretacji.

Amilenaryzm: Królestwo Tysiącletnie rozumie się duchowo i jako istniejące (urzeczywistnione) już od wniebowstąpienia Jezusa. Wraz z przyszłym przyjściem Jezusa rozpoczyna się wtedy nowe stworzenie.

Postmilenaryzm: Królestwo Tysiącletnie powstanie w zewnętrznej formie przez rozpowszechnianie ewangelii w ciągu długiego czasu i zostanie przekazane powracającemu Chrystusowi.

Premilenaryzm: Królestwo Tysiącletnie zaczyna się wraz z przyjściem Jezusa, przybyciem Mesjasza. Należy je rozumieć całkowicie jako przyszłe i dosłownie. W ramach premilenaryzmu są 2 kierunki, które zasadniczo reprezentują ten pogląd:

1. Dyspensacjonalizm (najbardziej rozpowszechniony): w tym królestwie pokoju wszystkie obietnice wypełniają się na duchowo odnowionym narodowym ludzie Izraela, wtedy ze świątynią i służbą ofiarniczą w Jerozolimie oraz z panowaniem Mesjasza nad światem stamtąd. Zbór współrządzi z Chrystusem. Rozdz. 4 – 19 O. opisują wyłącznie czas po pochwyceniu zboru, siedmioletni czas ucisku.

2. Klasyczny czy historyczny premilenaryzm: pierwsi chrześcijanie oczekiwali przyszłego królestwa pokoju, a także poprzedzającego je panowania Antychrysta i ucisku chrześcijan przez niego. O. opisuje przyszłe wydarzenia, ale dotyczy całej historii Kościoła aż do przyjścia Pana, przy którym następuje też pochwycenie.

Ten schemat pokazuje pogląd premilenaryzmu:

(Schemat: oś czasu od lewej do prawej)

- 1. przyjście Chrystusa (krzyż, strzałka w górę)
- Czas zboru
- Ucisk
- 2. przyjście Chrystusa (strzałka w dół)
- Millennium – Królestwo Tysiącletnie

11. Struktura i podział

Na ten temat jest wiele propozycji. Różne podziały wynikają z różnych punktów widzenia i aspektów. Kierują się one akcentami, tematami, punktami kulminacyjnymi, strukturą literacką, wtrąceniami,

przerwami, liczbami i innymi kryteriami.

W każdym razie podział i prześledzenie struktury całego tekstu współdecydują o tym, jak rozumie się tę księgę. Dlatego w tym miejscu bardzo pomocna jest gruntowna (osobista) praca.

Wielu komentatorów widzi w wersecie 1,19 klucz do podziału. Chrystus mówi do Jana:

Napisz więc to,

1. co widziałeś	wizja uwielbionego Chrystusa, 1,12-20
2. i to, co jest	7 zborów w Azji Mniejszej, I wiek, rozdz. 2 i 3
3. i to, co potem się stanie	od rozdz. 4 czy 6, od I wieku

W ten sposób możliwy byłby ogólny podział Objawienia na 2 części:

1. Rozdz. 1-3 (co Jan widział, Chrystusa, i co widział, zbory)
2. Rozdz. 4-22 (niebiańska wizja aż do dopełnienia nowego stworzenia).

Czy Jan w tym wersecie w ogóle chce narzucić „dwudzielny" czy „trójdzielny" podział Objawienia, nie jest wśród komentatorów jednoznaczne. Proste wyjaśnienie tego wersetu wskazuje *nie* na 2 czy 3 jednostki (czasowe), lecz po prostu na cały czas, który NT nazywa „ostatecznymi dniami". Zaczęły się one już wraz z pierwszym przyjściem Jezusa i będą trwać, aż Pan Jezus przyjdzie ostatni, drugi raz.

G. K. Beale daje w tym kontekście godną uwagi wskazówkę: „Końcowa część (wersetu 19; *co potem się stanie*) jest prawdopodobnie świadomą aluzją do Daniela 2,28.29.45, co w pierwotnym kontekście odnosi się do eschatologicznych ram i zasięgu wizji Królestwa Bożego, które obejmie całą ziemię. W Daniela 2,28 i 29 wyrażenie «ostateczne dni» używane jest synonimicznie z «potem». Jeśli «potem» używa się dla ogólnej epoki eschatologicznej (czasów ostatecznych czy ostatniej), to 1,19 nie może wyrażać tak wąskiej formuły chronologicznej. Odnosi się raczej do okresu czasów ostatecznych, który obejmuje jego początek w przeszłości, a także teraźniejszość i przyszłość".

Prosty i łatwy do prześledzenia podział dzieli Objawienie na 4 części, przy czym pierwsza i ostatnia część stanowią początek i zakończenie listu, a między nimi umieszczone są dwie główne części:

12. Ogólny podział

Początek listu 1,1-8

Pierwsza część główna:

Wizja na ziemi: Syn Człowieczy i 7 poselstw do 7 zborów 1,9- 3,21

Wizja Syna Człowieczego i 7 złotych świeczników 1,9-20

Podyktowanie 7 poselstw do 7 zborów 2,1- 3,21

Druga część główna:

Wizje w niebie: „Co potem się stanie" 4,1- 22,5

- Pierwsza seria wizji: niebiańska sala tronowa Boga; 7 pieczęci 4,1- 8,1
- Druga seria wizji: 7 trąb 8,(1) 2- 11,19

- Trzecia seria wizji: widzenia (niewiasta i dziecię, smok, Michał, bestia z morza i z ziemi) i szczegóły historyczne 11,19- 15,4
- Czwarta seria wizji: 7 czasz gniewu czy sądu 15,5- 19,10
- Wizja uzupełniająca: wszetecznica Babilon 17,1- 19,10
- Piąta seria wizji: zwycięstwo Boga i sądy ostateczne, 19,11- 22,5
- Wizja uzupełniająca: oblubienica Baranka - nowe stworzenie 21,9- 22,5

Zakończenie listu 22,6-21

13. Struktura: ciągłość i równoległość

Ważnym pytaniem w poszukiwaniu sensownego podziału jest czasowy przebieg opisanych wydarzeń.

Jeden pogląd uważa wszystkie wydarzenia O. za następujące po sobie w sensie chronologicznym.

Inny pogląd traktuje główną część Objawienia w taki sposób, że mówi ona o kilku równolegle biegnących cyklach. Nie są to proste powtórzenia, lecz – wciąż przerywane wyjaśniającymi wtrąceniami – serie wizji, które mogą obejmować całą epokę chrześcijańską. Dokładnie i z pewnością nie da się powiedzieć, gdzie się zaczynają, ale ich końcem jest zawsze ukazanie się Pana Jezusa Chrystusa.

Czym można uzasadnić tę równoległość w przeciwieństwie do następstwa chronologicznego?

Jak pokazano w poniższej tabeli, widać uderzające zgodności. Najistotniejsza jest ta, że w tekście kilkakrotnie jest mowa o przyjściu Pana Jezusa Chrystusa. Choć to wydarzenie najintensywniej opisane jest dopiero w rozdz. 19,12, już wcześniej kilka razy obszernie się o nim mówi. To przyjście i następujące po nim uwielbienie Boga jest punktem docelowym i stałym, który za każdym razem zamyka jedną serię wizji i sprawia, że podział równoległy ma sens.

14. Równoległość na przykładzie 5 serii wizji

4,1- 8,1	*8,1- 11,18*	*11,19- 15,4*	*15,5- 19,10*	*19,11- 22,5*
otwarte	**otwarta**	**otwarta**	**otwarta**	**otwarte**
drzwi - w niebie	7. pieczęć (dopiero teraz księga jest otwarta); milczenie - w niebie	świątynia Boża - w niebie	świątynia przybytku - w niebie	Niebo
Tron	Złoty ołtarz kadzenia	Arka Przymierza	Dym od chwały i mocy Boga	Wierny i Prawdziwy
Błyskawice głosy grzmoty	Głosy grzmoty błyskawice trzęsienie	Błyskawice głosy grzmoty trzęsienie grad	Błyskawice głosy grzmoty największe trzęsienie największy grad	On sam przychodzi osobiście
7 pieczęci	7 trąb	(7 znaków / fragmentów)	7 czasz	7 razy „I widziałem”
6. pieczęć: **przyjście Chrystusa**	**7. trąba:** **przyjście Chrystusa**	**Żniwo ziemi:** **przyjście Chrystusa**	**7. czasza:** **przyjście Chrystusa**	**Przyjście Chrystusa**
Wtrącenie: *rozdz. 7:* *144 000* *wielki tłum*	*Wtrącenie:* *rozdz. 10 i 11 (początek)*	*Wtrącenie:* *rozdz. 14 (początek):* *144 000*	*Długi dodatek:* *wszetecznica:* *Babilon*	*Długi dodatek:* *oblubienica:* *Nowe Jeruzalem*
7,11.12: radość/uwielbienie w. 12: Błogosławieństwo, chwała, mądrość, dziękczynienie, cześć, moc, siła naszemu Bogu ..	11,16nn.: radość/uwielbienie w. 17: .. Panie, Boże, Wszechmogący, .. że objąłeś swoją wielką moc...	15,3n.: radość/uwielbienie w. 3: Wielkie i godne podziwu są dzieła Twoje, Panie, Boże, Wszechmogący ..	19,1nn.: radość/uwielbienie w. 1: Zbawienie i chwała, i cześć, i moc Panu, naszemu Bogu	
7,17: Baranek, który jest pośrodku *tronu* .. będzie ich pasterzem i poprowadzi ich do źródeł wód żywych	11,17n.: Objąłeś swoje *panowanie* .. by dać zapłatę swoim sługom	15,3n.: [Ty] *Królu* świętych .. wszystkie narody przyjdą i oddadzą Ci pokłon	19,6: Pan objął *swoje panowanie* .. w. 9: Błogosławieni, którzy są zaproszeni na wieczerzę weselną Baranka	22,3: *Tron* Boga i Baranka .. w. 5: [Jego słudzy] będą ‹jako królowie› panować na wieki

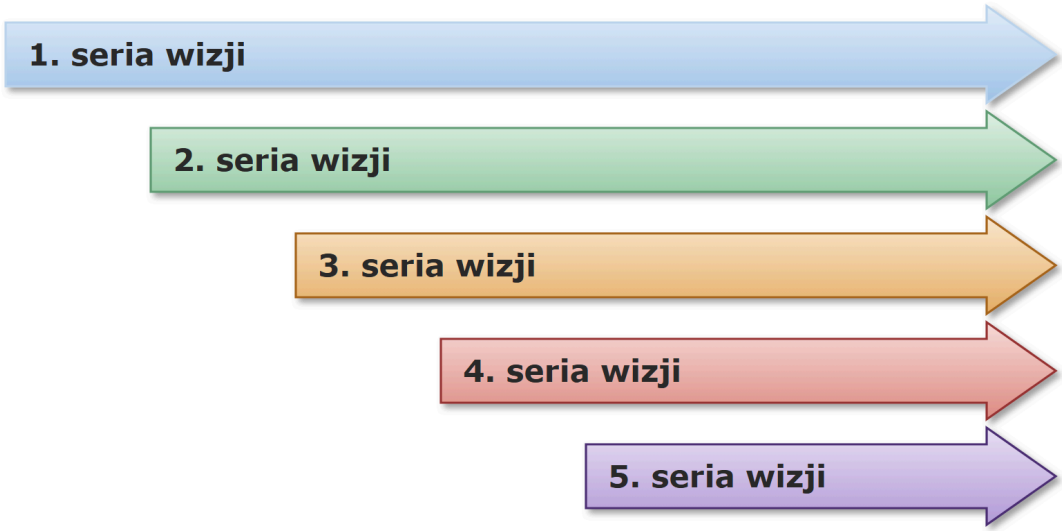
1. seria wizji
2. seria wizji
3. seria wizji
4. seria wizji
5. seria wizji

Podział Objawienia na podstawie 5 serii wizji

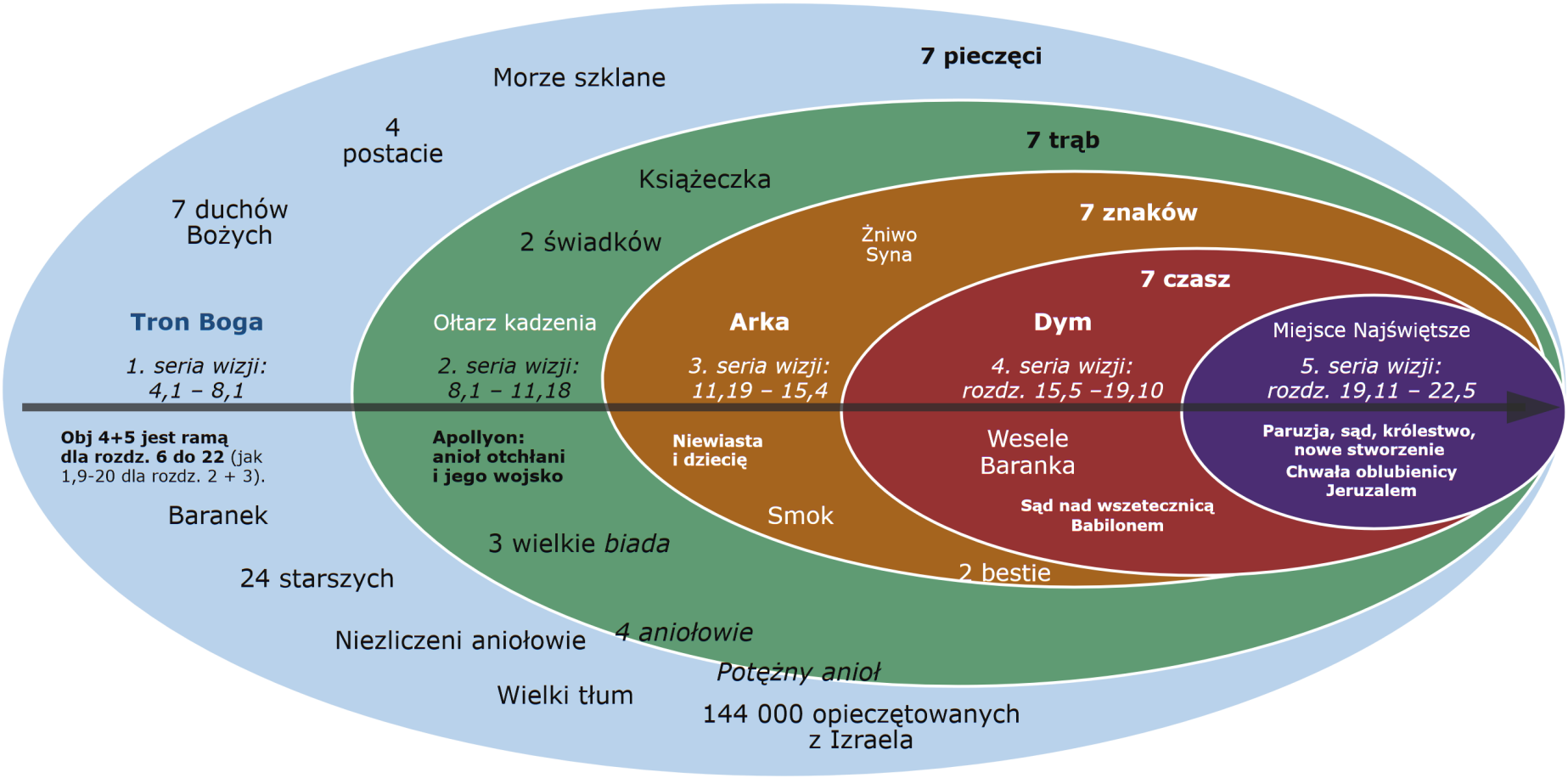

15. Szczegółowy podział

Początek listu 1,1-8

1. Nagłówek: 1,1 (początek)
2. Pochodzenie i cel: 1,1.2
3. Błogosławieństwo: 1,3
4. Pozdrowienie: 1,4.5 (początek)
5. Doksologia: 1,5.6
6. Temat: 1,7
7. Przedstawienie się właściwego Dawcy Objawienia: 1,8

Pierwsza część główna: wizja na ziemi: Syn Człowieczy i 7 poselstw do 7 zborów 1,9-3,21

Wprowadzenie do podyktowania siedmiu poselstw do siedmiu zborów 1,9-20

1. Zewnętrzne okoliczności Jana: 1,9
2. Przedstawienie się Pana i Jego polecenie dla Jana: 1,10.11
3. Siedem świeczników 1,12
4. Syn Człowieczy: 1,13-16
5. Reakcja Jana i zachęta ze strony Pana 1,17.18
6. Powtórzenie polecenia: 1,19
7. Wyjaśnienie gwiazd i świeczników: 1,20

I. Do Efezu 2,1-7

1. Adres i przedstawienie się: 2,1
2. Uznanie: 2,2.3
3. Nagana: 2,4
4. Polecenie z groźbą: 2,5
5. Pochwała: 2,6
6. Wezwanie do słuchania
7. Obietnica dla zwycięzcy: 2,7

II. Do Smyrny 2,8-11

1. Adres i przedstawienie się: 2,8
2. Uznanie: 2,9
3. Zachęta i przygotowanie: 2,10 (początek)
4. Polecenie: 2,10
5. Obietnica nagrody: 2,10 (koniec)
6. Ogólne wezwanie do słuchania: 2,11 (początek)
7. Obietnica dla zwycięzcy: 2,11 (koniec)

III. Do Pergamonu 2,12-17

1. Adres i przedstawienie się: 2,12

2. Uznanie: 2,13
3. Nagana: 2,14.15
4. Polecenie: 2,16
5. Zapowiedź sądu: 2,16
6. Ogólne wezwanie do słuchania: 2,17 (początek)
7. Obietnica dla zwycięzcy: 2,17 (koniec)

IV. Do Tiatyry 2,18-29

1. Adres i przedstawienie się: 2,18
2. Uznanie: 2,19
3. Nagana: 2,20.21
4. Zapowiedź sądu: 2,22.23
5. Zachęta dla wiernych: 2,24.25
6. Obietnica dla zwycięzcy: 2,26-28
7. Ogólne wezwanie do słuchania: 2,29

V. Do Sardes 3,1-6

1. Adres i przedstawienie się: 3,1
2. Uznanie = nagana: 3,1
3. Polecenie: 3,2.3 (początek)
4. Zapowiedź sądu: 3,3 (koniec)
5. Zachęta dla wiernych: 3,4
6. Obietnica dla zwycięzcy: 3,5
7. Ogólne wezwanie do słuchania: 3,6

VI. Do Filadelfii 3,7-13

1. Adres i przedstawienie się: 3,7
2. Uznanie i pociecha: 3,8
3. Zachęta (w odniesieniu do wrogów): 3,8.9
4. Obietnica zachowania: 3,10
5. Polecenie: 3,11
6. Obietnica dla zwycięzcy: 3,12
7. Ogólne wezwanie do słuchania: 3,13

VII. Do Laodycei 3,14-21

1. Adres i przedstawienie się: 3,14
2. Uznanie = nagana: 3,15
3. Zapowiedź sądu: 3,16-17
4. Polecenie : 3,18-19
5. Obietnica dla wiernych: 3,20
6. Obietnica dla zwycięzcy: 3,21

7. Ogólne wezwanie do słuchania: 3,22

Druga część główna: wizje w niebie: „Co potem się stanie” 4,1- 22,5

I. Pierwsza seria wizji: siedem pieczęci 4,1-8,1

Wprowadzenie do siedmiu pieczęci: Bóg historii i Jego otoczenie 4,1 - 5,14

1. Otwarcie drzwi w niebie i przeniesienie widzącego do nieba 4,1.2 (początek)
2. Tron i Zasiadający na tronie: 4,2.3
3. Otoczenie tronu: 4,4-8
4. Uwielbienie Zasiadającego na tronie przez 24 starszych: 4,9-11
5. Zwój księgi w ręce Zasiadającego na tronie: 5,1-5
6. Baranek pośrodku tronu: 5,6.7
7. Uwielbienie Baranka: 5,8-14

Otwarcie pierwszych sześciu pieczęci 6,1 -17

- Pierwsza pieczęć: łuk i wieniec zwycięstwa: podboje, zwycięstwa: 6,1.2
- Druga pieczęć: wielki miecz: wojny: 6,3.4
- Trzecia pieczęć: waga: głód: 6,5.6
- Czwarta pieczęć: śmierć: moc zabijania mieczem, głodem, zarazą (śmiercią) i dzikimi zwierzętami: 6,7.8
- Piąta pieczęć: dusze męczenników pod ołtarzem: 6,9.11
- Szósta pieczęć: wstrząsy: 6,12.17

Dwie wizje pośrednie 7,1-17

- Opieczętowanie 144 000: 7,1-8
- Niezliczony tłum przed tronem: 7,9-17

Otwarcie siódmej pieczęci 8,1

II. Druga seria wizji: siedem trąb 8,(1) 2- 11,19

Wprowadzenie do siedmiu trąb 8,(1) 2 -6

- Wystąpienie aniołów z trąbami: 8,2
- Anioł z kadzielnicą: 8,3-5
- Przygotowanie do trąbienia: 8,6

Trąbienie pierwszych sześciu trąb 8,7 - 9,21

- Pierwsza trąba: ziemia: mieszkanie i pokarm roślinny: 8,7
- Druga trąba: morze: połów ryb i handel: 8,8.9
- Trzecia trąba: wody: to, co najbardziej potrzebne do życia: 8,10.11
- Czwarta trąba: ciała niebieskie i zapowiedź trzech biada: 8,13
- Piąta trąba (pierwsze biada) i zapowiedź dwóch kolejnych biada: 9,1-12
- Szósta trąba (drugie biada): 9,13-21

Dwie wizje pośrednie 10,1-11,14

- Anioł z książeczką: 10,1-11
- Mierzenie świątyni i dwaj świadkowie w Jerozolimie: 11,1-14

Trąbienie siódmej trąby 11,15-18

- Zapowiedź trzeciego biada: 11,14
- Trąbienie siódmej trąby (trzecie biada): 11,15 (początek)
- Zapowiedź panowania Boga: 11,15 (środek)
- Uwielbienie Boga przez 24 starszych: 11,16-18

III. Trzecia seria wizji: dodatkowe widzenia i szczegóły historyczne 11,19-15,4

Wprowadzenie: otwarcie świątyni w niebie 11,19

1. Widzenia o niewidzialnym arcywrogu: walka smoka z niewiastą 12,1 -17

- Pierwszy obraz: atak smoka na nowo narodzone dziecię: 12,1-6
- Pierwszy znak: niewiasta, która rodzi: 12,1.2
- Drugi znak: smok, który zagraża niewieście i jej dziecięciu: 12,3.4
- Narodziny i zachowanie dziecięcia: 12,5
- Ucieczka i zachowanie niewiasty: 12,6
- Drugi obraz: bezskuteczna walka smoka w niebie: 12,7-12
- Jego pokonanie i jego upadek na ziemię: 12,7-9
- Radość w niebie z jego pokonania: 12,10-12
- Trzeci obraz: atak smoka na niewiastę i jej pozostałe potomstwo: 12,13-17
- Jego prześladowanie niewiasty i jej zachowanie: 12,13-16
- Jego walka z pozostałym potomstwem niewiasty: 12,17

2. Widzenia o widzialnym arcywrogu: walka bestii ze świętymi 13,1 -18

- Bestia z morza: 13,1-10
- Opis: 13,1-3
- Oddawanie jej pokłonu: 13,4
- Jej bluźnierstwa przeciw Bogu: 13,5-6
- Jej wojna ze świętymi: 13,7.8
- Wezwanie świętych do wierności: 13,9-10
- Bestia z ziemi: Obj 13,11-18
- Opis drugiej bestii: 13,11-14 (początek)
- Nauka drugiej bestii: 13,14-18

3. Spojrzenie na cel: 144 000 z Barankiem na Syjonie – i ich pieśń 14,1-5

- Ich opis:14,1
- Ich pieśń: 14,2.3
- Ich tożsamość: 14,4.5

4. Trzej aniołowie zapowiadający sąd 14,6-13

- Pierwszy anioł: ewangelia wieczna: 14,6.7
- Drugi anioł: upadł Babilon: 14,8
- Trzeci anioł: ostrzeżenie przed odstępstwem: 14,9-11
- Wezwanie do zachowywania przykazań Bożych i wiary w Jezusa: 14,12
- Błogosławieństwo umarłych odtąd: 14,13

5. Syn Człowieczy na obłoku i trzej wołający aniołowie 14,14 -20

- Żniwo zboża na ziemi: 14,14-16
- Winobranie na ziemi: 14,17-20

6. Przygotowanie siedmiu aniołów z ostatnimi plagami 15,1

7. Drugie spojrzenie na cel: zwycięzcy nad morzem szklanym – i ich pieśń 15,2-4

- Zwycięzcy: 15,2
- Pieśń zwycięzców: 15,3.4

IV. Czwarta seria wizji: siedem czasz (= zakończenie sądów siódmej trąby) 15,5-19,10

Wprowadzenie do siedmiu czasz 15,5-16,1

- Otwarcie świątyni namiotu świadectwa: 15,5
- Wystąpienie 7 aniołów z 7 czaszami: 15,6-8
- Rozkaz wylania 7 czasz: 16,1

Wylanie pierwszych sześciu czasz 16,2-9

- Wylanie 1. czaszy: ziemia: 16,2
- Wylanie 2. czaszy: morze: 16,3
- Wylanie 3. czaszy: wody: 16,4-7
- Wylanie 4. czaszy: słońce: 16,8.9
- Wylanie 5. czaszy: imperium bestii: 16,10.11
- Wylanie 6. czaszy: Eufrat: 16,12

Wizja pośrednia: zgromadzenie do wojny 16,13 -16

- Wyjście duchów nieczystych, by zgromadzić królów: 16,13-14
- Wtrącone wołanie: błogosławieństwo czuwających: 16,15
- Zgromadzenie do wojny w Armageddonie: 16,16

Wylanie 7. czaszy: powietrze 16,17 -21

V. Wizja uzupełniająca do czwartej serii wizji: wszetecznica – jej pozorna chwała i jej upadek 17,1-19,10

Wszetecznica i bestia 17,1-18

- Wprowadzenie: 17,1-3
- Opis niewiasty: 17,3-6

- Wyjaśnienia o niewieście i o bestii: 17,7-18

Upadek Babilonu 18,1-24

- Zapowiedź upadku: 18,1-3
- Napomnienie, by go opuścić i odpłacić mu za jego grzechy: 18,4-7
- Zapowiedź jego plag: 18,8
- Lament mieszkańców ziemi nad jego upadkiem: 18,9-19
- Skutki jego upadku: 18,21-24

Cztery alleluja nad upadkiem Babilonu i zapowiedź wesela Baranka 19,1-10

- Pierwsze alleluja: 19,1.2
- Drugie alleluja: 19,3
- Trzecie alleluja: 19,4.5
- Czwarte alleluja i zapowiedź wesela Baranka: 19,6.7
- Przygotowanie wesela Baranka: 19,8.9

Reakcja widzącego 19,10

VI. Piąta seria wizji: zwycięstwo Boga i sądy ostateczne: 19,11-22,5

1. Powtórne przyjście Jezusa Chrystusa 19,11 -16

- a. Otwarcie nieba: 19,11 (początek)
- b. Jeździec na białym koniu: 19,11.
- c. Opis Jeźdźca: 19,12-16
- Jego oczy: 19,12
- Jego korony: 19,12
- Jego imię: 19,12
- Jego szata: 19,13
- Jego imię wyrażające Jego istotę: 19,13
- Jego wojska: 19,14
- Jego miecz: 19,15
- Jego oficjalny tytuł: 19,16

2. Zapowiedź uczty sądu Bożego 19,17.18

3. Sąd nad bestią i fałszywym prorokiem oraz ich wojskami 19,19 -21

4. Tymczasowy sąd nad szatanem 20,1-3

- a. Wykonawca: 20,1
- b. Wykonanie: 20,2.3 (początek)
- c. Cel: 20,3
- d. Ograniczenie czasowe: 20,3 (koniec)

5. Królestwo Tysiącletnie 20,4-10

- a. Panowanie świętych: 20,4-6

- b. Sąd nad szatanem: 20,7-10

6. Sąd nad umarłymi 20,11-15

- a. Scena sądu: 20,11-12 (początek)
- b. Przebieg sądu: 20,12 (koniec), 13
- c. Wyrok: 20,14.15

7. To, co nowe 21,1-8

- a. Nowe stworzenie: 21,1
- b. Nowe Jeruzalem: 21,2
- c. Nowa społeczność z Bogiem: 21,3.4
- d. Końcowe słowa Boga do Jana: 21,5-8

VII. Wizja uzupełniająca do piątej serii wizji: oblubienica – jej chwała 21,9-22,5

Wprowadzenie 21,9-10

Wygląd miasta 21,11-27

1. Jego blask (jego chwała): 21,11
2. Jego wygląd z zewnątrz 21,12-14
3. Jego wymiary: 21,15-17
4. Jego materiał budowlany (piękno, kosztowność): 21,18-21
5. Jego świątynia: 21,22
6. Jego światło: 21,23
7. Jego mieszkańcy: 21,24-27

Życie mieszkańców miasta 22,1-5

1. Ich woda: 22,1
2. Ich owoc: 22,2 (początek)
3. Ich zdrowie: 22,2.3 (początek)
4. Ich prowadzenie: 22,3
5. Ich oddawanie czci Bogu: 22,3.4
6. Ich światło: 22,5
7. Ich zadanie: 22,5 (koniec)

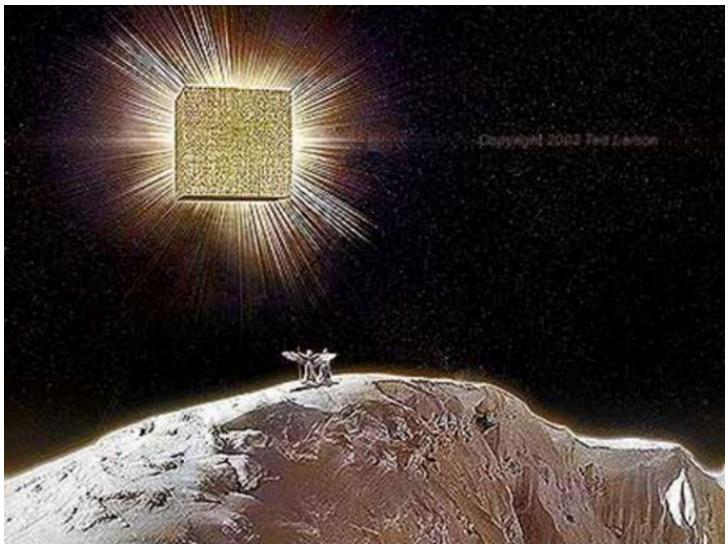

Zakończenie listu 22,6-21

Siedem słów o tym poselstwie 22,6-19

1. Jest prawdziwe. 22,6 (początek)
2. Jest aktualne. 22,6 (środek), 7 (początek)
3. Trzeba go strzec. 22,7
4. Jest ważne: 22,8-15
5. Jest od Jezusa: 22,16
6. Jest ewangelizacyjne: 22,17
7. Nie wolno go zmieniać: 22,18.19

Ostatnie słowa Jezusa 22,20 (początek)

Pozdrowienia końcowe 22,20.21

Według Thomasa Jettela

16. Możliwa budowa Objawienia

Miejsce		*Rozdział i werset*	*Treść*
1,1-8	***PROLOG***	1-3	**Przedmowa**
			1.2 Tytuł/nagłówek 3 Błogosławieństwo
		4-8	**Wprowadzenie**
			4-6 Pozdrowienie z życzeniem łaski i uwielbieniem Chrystusa 4a Zwrot do adresatów, 4b-5a Życzenie błogosławieństwa 5b-6 Uwielbienie/doksologia 7-8 Otwarcie głównego tematu (dramatu) 7 Temat/motto (księgi) 8 Bóg, Pan: Ten, który jest, był i przychodzi
1,9-3,22	**1. akt czy jednostka, czy cykl**	***ZBÓR NA ZIEMI W PRÓBIE I OCENIE***	
		1,9-20	**Preludium** (wstęp) Wizja powołania: uwielbiony Chrystus jako Ten, który ocenia zbory
		2,1-3,22	7 listów do 7 zborów lokalnych w Azji Mniejszej Efez, Smyrna, Pergamon, Tiatyra, Sardes, Filadelfia, Laodycea
4,1-8,1	**2. akt czy jednostka, czy cykl**	***PRZYGOTOWANIE I OTWARCIE SĄDU***	
		4,1-5,14	**Preludium:** wizja tronu Stwórcy i Baranka
		6,1-17	*Otwarcie 7 pieczęci*
		7,1-17	**Interludium** (przerywnik, wtrącenie)(144 000 opieczętowanych, wielki tłum)
		8,1nn.	7. pieczęć
8,2-11,18	**3. akt czy jednostka, czy cykl**	***7 TRĄB***	
		8,2-6	**Preludium** (wizja niebiańskiego ołtarza kadzenia)
		8,7-9,21	*7 trąb (sądów trąb)*
		10,1-11,14	**Interludium** (2 świadków)
		11,15-18nn.	7. trąba – nadeszło panowanie Chrystusa nad światem.
11,19-14,20	**4. akt czy jednostka, czy cykl**	**WIELKA WALKA MIĘDZY BOGIEM A SZATANEM**	
		11,19-12,12	**Preludium** (wizja nieba: Arka Przymierza) Niewiasta i dziecię
		12,13-13,18	Szatańska trójca: 12,13-18 Smok niebieski, wąż starodawny 13,1-10 Potwór z morza 13,11-18 Potwór z ziemi
		14,1-5	**Interludium** (Baranek i 144 000 opieczętowanych)

Miejsce		*Rozdział i werset*	*Treść*
		14,6-13	Potrójne poselstwo aniołów: (ewangelia wieczna, Babilon upadł, zapowiedź wiecznego sądu)
		14,14-20nn.	**Postludium** (wizja sądu przy przyjściu Chrystusa) Żniwo zboża/winobranie na całej ziemi
15,1-16,17	**5. akt czy jednostka, czy cykl**	***7 SĄDÓW CZASZ NAD MIESZKAŃCAMI ZIEMI***	
		15,1-16,1	**Preludium** (wizja świątyni)
		16,2-17nn.	*7 sądów czasz, które dopełniają zapalczywość Boga*
		16,15	**Interludium** (błogosławieństwo)
16,18-19,10	**6. akt czy jednostka, czy cykl**	***SĄD KARNY NAD WSZETECZNICĄ BABILONEM***	
		16,18-17,3a	**Preludium** (anioł 7. czaszy)
		17,3b-18	Tajemnica Babilonu i związek z 1. bestią
		18,1-24	Upadek Babilonu
		19,1-10nn.	**Postludium** (radość w niebie – prawdziwa oblubienica Baranka w przeciwieństwie do wszetecznicy Babilonu)
19,11-21,1	**7. akt czy jednostka, czy cykl**	***POTRÓJNY SĄD OSTATECZNY***	
		19,11-18	**Preludium** (Chrystus się ukazuje – niebo otwarte)
		19,19-21	Wojna przeciw potworowi z morza i z ziemi i sąd ostateczny nad nimi
		20,1-10	1000 lat więzienia dla smoka, szatana, 1000 lat panowania Chrystusa, millennium, ostatni bunt
		20,11-15	Biały tron: sąd ostateczny nad umarłymi
		21,1nn.	**Postludium** (nowe niebo i ziemia)
21,2-22,5	**(8.) akt końcowy i punkt kulminacyjny**	***ZBÓR JEZUSA CHRYSTUSA W DOPEŁNIENIU***	
		21,2-10,a	**Preludium** (anioł jednej z czasz)
		21,10b-22,5	Wizja Nowego Jeruzalem, nowe niebo, nowa ziemia
22,6-21	***EPILOG***	6-9	Zakończenie
		10-20	Posłowie
		21	Błogosławieństwo

Według Rolfa J. Pöhlera

Spójrzcie, trzeba było ich pogrzebać,
tych, co światu dawali przykazania,
a ich słowo się nie ostało.
Ich domy stały się gruzami,
ich monety, które znaleziono w ziemi,

już dawno nic nie są warte.
Ich imiona przebrzmiały,
ich pieśni nie są śpiewane,
ich królestwa opustoszały,
ich pieczęcie są złamane,
ich języki zamilkły,
ich prawo już dawno nie obowiązuje.

Imię Jezusa się ostanie,
królestwo Jezusa nigdy nie upadnie,
Jego przykazanie obowiązuje zawsze.
Słowu Jezusa wszystko musi ustąpić
i żadna śmierć Go nie dosięgnie.
Jezus panuje na wieki

17. (Nie)święta trójca, rozdziały 12-14

Boska Trójca	***Szatańska trójca***
Ojciec	**Smok niebieski**
daje Synowi moc i tron 2,28 3,21 12,5	daje „bestii” moc i tron 13,2.7
Syn	**1. bestia z morza**
Michał = Któż jak Bóg?” 12,7	***Któż jest podobny do bestii?” 13,4***
baranek 5,6nn. 11,1nn.	potwór/stwór mieszany 13,2
z 7 rogami 5,6	z 10 rogami 13,1
i wieloma koronami 14,14 19,12	i 10 koronami 13,1
i imionami (godności) 19,12.16	i imionami (bluźnierczymi) 13,1
działa 3½ roku na ziemi	szaleje 3½ roku na ziemi 12,6.14 13,5
otrzymuje śmiertelną ranę 5,6.12	otrzymuje śmiertelną ranę 13,3.12.14
był - jest - przychodzi znowu 1,4.8 4,8 11,17	był - nie ma go - przychodzi znowu 17,8.11
przeżywa zmartwychwstanie 1,18	przeżywa zmartwychwstanie 13,3.12.14
przeżywa intronizację 3,21 5,12 12,5	przeżywa intronizację 13,2.7
oddają Mu pokłon mieszkańcy nieba 5,8nn. 7,10 12,10 15,2-4 22,3	oddają jej pokłon mieszkańcy ziemi 13,4.8
ci, którzy noszą pieczęć 7,3 14,1	ci, którzy noszą znamię 13,16 19,20
jest zwycięzcą i pogromcą 5,5	jest zwycięzcą i pogromcą 13,7
walczy za świętych 19,11nn.	walczy przeciw świętym 13,7
mówi w imieniu Boga 19,13	mówi w imieniu smoka 13,5
Duch Święty	**2. bestia z ziemi**
prawdziwy prorok (duch proroczy) *por. Jana 14,16-26 15,26 16,5-15*	***fałszywy prorok (duch proroczy)*** *Objawienie 16,13*
jest zastępcą Chrystusa	jest zastępcą bestii 13,12
	ma rogi jak baranek 13,11
mówi jak Baranek	mówi jak smok / ten smok
prowadzi ludzi do oddawania pokłonu Barankowi	zwodzi ludzi do oddawania pokłonu bestii 13,12.14
sprawia, że ogień spada z nieba Dz 2,3	sprawia, że ogień spada z nieba 13,13n.
daje życie 11,11	daje życie 13,15
udziela pieczęci Bożej = imienia Baranka 7,1nn. 14,1	narzuca znamię szatana = imię „bestii” 13,16-18

Według Rolfa J. Pöhlera

18. Chrystus i Jego imiona w Objawieniu

	Imiona	Liczba	Miejsca w Objawieniu
1	**Jezus Chrystus**	4	1,1.2.5.9
2	**Świadek wierny**	1	1,5
3	**Pierworodny z umarłych**	1	1,5
4	**Władca królów ziemi**	1	1,5
5	**Alfa i Omega**	3	1,8; 21,6; 22,13
6	**Jezus**	8	1,9; 12,17; 14,12; 17,6; 19,10.10; 20,4; 22,16
7	**Pan**	2	1,10; 12,13
8	**Ktoś podobny do Syna Człowieczego**	2	1,13; 14,14
9	**Pierwszy i Ostatni**	3	1,17; 2,8; 22,13
10	**Żyjący**	3	1,18; 4,9.10
11	**Ten, który trzyma siedem gwiazd w swojej prawicy**	1	2,1
12	**Ten, który ma ostry miecz obosieczny**	1	2,12
13	**Syn Boży, który ma oczy**	1	2,18
14	**Gwiazda poranna**	2	2,28; 22,16
15	**Ten, który ma siedem duchów Bożych ...**	1	3,1
16	**Święty i Prawdziwy ...**	1	3,7
17	**Amen**	17	3,14
18	**Świadek wierny i prawdziwy**		3,14
19	**Początek stworzenia Bożego**	1	3,14
20	**Lew z plemienia Judy**	1	5,5
21	**Korzeń Dawida**	2	5,5; 22,16
22	**Baranek**	27	5,6.8.12.13; 6,1.16; 7,9.10.14.17; 12,11 13,8; 14,1.4. 4.10; 15,3; 17,14.14; 19,7.9; 21,9.14.22. 23.27; 22,1.3
23	**Ich Pan (świadków)**	1	11,8
24	**Jego Chrystus**	2	11,15; 12,11
25	**Syn, mężczyzna ...**	1	12,5
26	**Dziecię płci męskiej**	1	12,13
27	**Ten, który siedział na obłoku**	2	14,15.16
28	**Pan panów**	2	17,14; 19,16
29	**Król królów**	2	17,14; 19,16
30	**Wierny i Prawdziwy**	1	19,11
31	**Słowo Boże**	1	19,13
32	**Chrystus**	2	20,4.6

	Imiona	Liczba	Miejsca w Objawieniu
33	**Ten, który siedział na tronie**	1	21,5
34	**Początek i Koniec**	2	21,6; 22.13
35	**Korzeń i latorośl Dawida**	1	22,16
36	**Pan Jezus**	1	22,20
37	**Pan Jezus Chrystus**	1	22,21
		89	

Źródło: Werner Mücher, Die Offenbarung

19. Początek i koniec – Mojżesz i Jan

Między początkiem a końcem Biblii istnieje szereg powiązań, które pokazują nam, że Biblia jest *jedną całością*, z *jednym* Autorem i *jednym* planem.

Na początku	**Na końcu**
1 Mojż 1,1 Na *początku* stworzył Bóg niebiosa i ziemię.	Obj 22,13 b Ja jestem *początek …*
1 Mojż 1,1 *Niebiosa* i *ziemię.*	Obj 21,1 I widziałem nowe *niebo* i nową *ziemię.*
1 Mojż 1,2 i *ciemność* była nad głębią.	Obj 22,5 I *nocy* już nie będzie (por. Obj 21,25).
1 Mojż 1,3 I rzekł Bóg: Niech się stanie *światłość!* I stała się *światłość.*	Obj 21,23 Chwała Boża je *oświetla*, a jego *lampą* jest Baranek.
1 Mojż 1,10 A zbiorowisko wód nazwał *morzem.*	Obj 21,1 I *morza* już nie ma.
1 Mojż 1,14-16 … *słońce* i *księżyc*, aby świeciły nad ziemią.	Obj 21,23 Miasto nie potrzebuje *słońca* ani *księżyca*, aby mu świeciły.
1 Mojż 1,16 I gwiazdy.	Obj 22,16 Ja jestem jasną *gwiazdą poranną.*
1 Mojż 2,4.5 Wszystko stworzone i *uczynione.*	Obj 21,5 I rzekł Ten, który siedział na tronie: Oto wszystko nowym *czynię.*
1 Mojż 2,9 *Drzewo życia* pośrodku ogrodu.	Obj 22,2 Pośrodku ulicy miasta jest *drzewo życia.*
1 Mojż 2,10 A z Edenu wypływała *rzeka*, by nawadniać ogród.	Obj 22,1 *Rzeka* życia, lśniąca jak kryształ, wypływająca z tronu Boga i Baranka.
1 Mojż 2,11 Ziemia Chawila, gdzie jest *złoto*, a złoto tej ziemi jest dobre.	Obj 21,18 Miasto jest ze szczerego *złota*, podobnego do czystego szkła.
1 Mojż 2,12 *Drogie kamienie.*	Obj 21,19 A podwaliny muru miasta były ozdobione wszelkiego rodzaju *drogimi kamieniami.*
1 Mojż 4,17 *Miasto*, które zbudował Kain.	Obj 21,2 I widziałem święte *miasto*, Nowe Jeruzalem, zstępujące z nieba od Boga, przygotowane jak oblubienica przystrojona dla męża swego.
1 Mojż 2,15 Społeczność Boga z *ludźmi.*	Obj 21,3 I On będzie mieszkał z nimi *(z ludźmi).*
1 Mojż 2,21-23 *Oblubienica* zostaje przyprowadzona do swojego męża.	Obj 21,2 Jak *oblubienica* przystrojona dla męża swego.
1 Mojż 3,1 *Wąż* zaczyna swoją działalność jako oszust.	Obj 20,10 *Wąż* starodawny, który zwodzi narody, został wrzucony do jeziora ognistego i siarki.
1 Mojż 3,4 Wchodzi *kłamstwo.*	Obj 21,27 I nie wejdzie do miasta nic, co czyni obrzydliwość i *kłamstwo.*
1 Mojż 3,7 Poznali, że są nadzy; spletli więc *liście figowe* i zrobili sobie przepaski.	Obj 19,8 I dano jej przyoblec się w *bisior* czysty i lśniący; albowiem bisior oznacza sprawiedliwe uczynki świętych.
1 Mojż 3,7 Ludzkość *zgubiona.*	Obj 21,24 Narody *zbawione.*
1 Mojż 3,8 I *ukrył się* człowiek wraz z żoną przed obliczem Pana Boga wśród drzew ogrodu.	Obj 21,3 Oto przybytek *Boga* z ludźmi.
1 Mojż 3,17-19 Nałożony *trud* i *praca.*	Obj 21,4 I otrze wszelką łzę z ich oczu. Ani smutku, ani krzyku, ani *bólu.*
1 Mojż 3,19 Nałożona *śmierć.*	Obj 21,4 *Śmierci* już nie będzie.
1 Mojż 3,17 Wypowiedziane *przekleństwo.*	Obj 22,3 I nie będzie już żadnego *przekleństwa.*
1 Mojż 3,15 Wielka obietnica.	Obj 20-22 Obietnica wypełniona.

Źródło: czasopismo „KOMM”, styczeń 2012

20. Wykorzystane komentarze

Allen, James, Die Offenbarung, Was die Bibel lehrt, Dillenburg, 1999

Baines, T.B., The Revelation of Jesus Christ, London, 1905

Barclay, William, Das sagt der Auferstandene, Kassel, 1967

Beale, Gregory K., The Book of Revelation: A Commentary on the Greek Text, Grand Rapids, 1999

Dennet, Edward, The Vision of John in Patmos

Dönges, Dr. Emil, Was bald geschehen muss, Dillenburg, 1985

Frey, Hellmuth, Das Ziel aller Dinge, Das erweckliche Wort, Lahr-Dinglingen, 1977

Grant, F.W., Numericale Bible, New Jersey, 1978

Gregg, Steve, Revelation, Four Views, A Parallel Commentary, Nashville, 1997

Guthrie, Donald, New Testament Introduction, Don Mills 1970

Hartenstein, Karl, Der wiederkommende Herr, Stuttgart, 1948

Hausoul, Raymond R., Openbaring, http://bijbelstudie.110mb.com/index.php, 2009

Hinkelmann, Frank, Die sieben Sendschreiben der Offenbarung, Nürnberg, 2004

Keck, Erwin, Die Offenbarung, Route 66 – Quer durch die Bibel, http://www.ewaldkeck.de/downloads/route66.html

Jettel, Thomas, Gedanken zur Gliederung des Buches der Offenbarung, 2010, niepublikowany rękopis

Ladd, Georg Eldon, A Commentary on the Revelation on John, Grand Rapids, 1972

Johnson, Dennis E., Triumph of the Lamb, New Yersey, 2001

Kelly, William, The Revelation, London, 1901

Ouweneel, W.J., De Openbaring van Jesus Christus, Deel 1 en 2, Vaasen, 1988

Peters, Benedikt, Geöffnete Siegel, Berneck, 1991

Poythress, Vern S., The returning King, New Jersey, 2000

Rossier, Henry, Die symbolische Sprache der Offenbarung, Neustadt, 1972

Smith, Hamilton, Die Sendschreiben an die sieben Versammlungen, Interlaken

Tenney, Merril C., Die Welt des Neuen Testaments, Marburg, 1979

Trail, Ronald L. AN EXEGETICAL SUMMARY OF REVELATION, SIL International, Texas, 2008